

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 2/2011

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Olav Stake

Klagen gjelder: Forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om
særskilt kompensasjonsordning.
Krav om ytterligere kompensasjon

Beslutningsdato: 18. april 2012

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Eva Klepsland Drageset
Odd Helge Olsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas til følge – skadelidte har krav på
maksimal kompensasjon.
Full dekning av saksomkostninger for
klageomgangen.

***

1. Sammendrag av saksgangen

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, tjenestegjorde ██████████. Under tjenesten opplevde han en rekke svært dramatiske situasjoner. Skadelidte falt helt ut av arbeid i 2005 og har etter dette mottatt arbeidsavklaringspenger. I 2006 ble det fremmet krav om erstatning for psykiske lidelser etter FN-tjenesten. NAV godkjente i 2007 hans psykiske lidelser som yrkesskade og tilkjente menerstatning. Samme år ble han tilkjent kr. 252.136 i billighetserstatning etter forskrift 2004-12-02 nr. 1563 for en varig medisinsk invaliditet på 40 %. Da kompensasjonsforskriften trådte i kraft ble erstatningskravet mot Forsvarsdepartementet overført til Statens pensjonskasse (SPK) for vurdering på dette grunnlag. I den anledning ble det innhentet spesialisterklæring fra dr. Christian Hjort i samsvar med standardmandatet for ordningen.

Dr. Hjort stilte diagnosen PTSD og tilbakevendende depressiv lidelse. Den sakkyndige la til grunn at opplevelsene i FN-tjenesten utgjør hovedårsaken til PTSD-diagnosen og er en nødvendig årsak til den depressive lidelsen. Det fremgår av erklæringen at skadelidte ønsker å gjenvinne sin arbeidsdyktighet, men at hans funksjonsnivå er betydelig redusert på grunn av søvnvansker, konsentrasjons- og hukommelsesvansker, hans tendens til å «falle ut» samt depressive problemer. Det vurderes ikke realistisk at han på kort sikt skal komme tilbake i arbeidslivet. På lengre sikt vurderes prognosen som usikker. Det vises til at han har vært en ressurssterk person, men at behandlingsforsøk til nå har hatt liten effekt. Symptomene med søvnvansker og høy aktivering har dessuten vært til stede i mange år.

I vedtak av 14. september 2010 ble skadelidte tilkjent kompensasjon for en varig uførhetsgrad på 50%. SPK viser til at den medisinske invaliditet som følge av psykiske lidelser kun er satt til 25%, og at dette taler for en viss restervervsevne, dersom ikke også andre forhold medvirker til ervervsuførheten. Videre anses ikke skadelidte å være varig ervervsmessig ufør utover 50%.

I klagen anføres det at skadelidte har falt ut av arbeidslivet på grunn av belastningene i FN-tjenesten og at det ikke er noen holdepunkter for at han vil komme tilbake i arbeidslivet. Han har vært helt ute av arbeidslivet siden 2005 og det har ikke vært noe tegn til bedring i hans helsetilstand. Tvert imot opplever skadelidte selv at han har blitt verre. Subsidiært anføres det at dersom varighetskravet ennå ikke er oppfylt, må endelig oppgjør utsettes i påvente av den trygdemessige utvikling av saken.

Skadelidte møtte sammen med advokat Stake ved nemndas behandling av klagen. Skadelidte redegjorde for utviklingen i sin livssituasjon etter 2005. Han har forsøkt noen arbeidsmarkedstiltak, men dette har ikke fungert. Han er svært fortvilet over hvordan livet har utviklet seg og opplever store utfordringer med å komme seg gjennom hverdagen. Han skal nå ha et opphold på ██████████ og anser dette som sin siste mulighet til å lære seg å leve med lidelsene. Fra advokat Stakes side ble det vist til at det ikke kan stilles krav om livsvarig uførhet. Før ordningen med arbeidsavklaringspenger ble innført ble det antatt at syv år måtte være tilstrekkelig og dette må virke veiledende i forhold til nærværende ordning. Det er for øvrig lite som tyder på at skadelidte innen overskuelig fremtid vil komme tilbake i arbeid, og kravet er derfor oppfylt selv om han mottar arbeidsavklaringspenger.

2. Nemndas vurdering

Det er ikke tvilsomt at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av opplevelser i FN-tjeneste og at han i dag er 100 % ervervsufør. Etter nemndas syn kan det heller ikke være tvilsomt at uførheten i sin helhet må tilbakeføres til de tjenesterelaterte psykiske belastningsskadene. I den sammenheng vises det til dr. Hjorts erklæring, hvor det uttrykkelig fremgår at skadelidte har reagert naturlig på andre traumatiske hendelser i livet. SPK har for øvrig ikke vist til noen andre potensielt konkurrerende årsaker til uførheten. At skadelidte ville ha falt ut delvis uansett, bærer SPK bevisbyrden for. Det vises for så vidt til Rt 1999 s 1430. Samtidig er det åpenbart at skadelidte har vært utsatt for særlig belastende hendelser under sitt tjenesteoppdrag og de psykiske belastningslidelser han har pådratt seg er fullt ut forenlige med senskader etter dramatiske opplevelser. Det er ikke tvilsomt at skadelidte pr i dag er 100% ervervsmessig ufør. Det sentrale spørsmål blir etter dette å avgjøre om skadelidte er varig ervervsmessig ufør eller om han har en restervervsevne han er eller vil bli i stand til å utnytte.

I kompensasjonsforskriften § 3 første ledd stilles det som vilkår at en tjenesterelatert psykisk belastningsskade har medført «varig ervervsmessig uførhet». Hva som ligger i begrepet "varig" er diskutert i teorien og det foreligger praksis omkring dette knyttet til menerstatning, jf Rt 2003 s 841 og Rt 2003 s 1358. Varighetsbegrepet er presisert i Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22. november 2010 pkt. 3.3, hvorfra det hitsettes:

"Det kreves at ervervsevnen er varig nedsatt. I vurderingen av om ervervsevnen er varig må det ses hen til det som har skjedd etter at uførheten oppstod, og til det som kan ventes å skje i fremtiden. Sentralt i denne vurderingen er skadelidtes sannsynlige fremtidige ervervsevne. Det skal legges vekt på den psykiske skadens varighet, hvor lenge vedkommende har vært helt eller delvis arbeidsufør, hvilke tiltak som gjennom folketrygden er gjennomført og resultatet av slike tiltak. Det må også ses hen til spesialistens vurderinger av ervervsevnen."

Av spesialisterklæringen fra dr. Hjort fremgår det at skadelidte allerede tidlig etter hjemkomst fra [REDACTED] skal ha vært plaget med søvnproblemer og en konstant anspenthet. Likevel beskrives årene frem til 1993 som relativt greie. Fra dette tidspunkt skal han ha hatt mer uttalte psykiske problemer som var til stede i varierende grad. Han møtte disse ved å jobbe svært mye, frem til han falt helt ut i 2005. Skadelidte har hele tiden hatt et uttalt ønske om å komme tilbake arbeidslivet, men de forsøkene som har vært gjort har så langt ikke vært vellykkede. Han forklarer at han fortsatt er sterkt plaget med søvnvansker, konsentrasjonsproblemer og en generell likegyldighetsfølelse, og han mener å ha opplevd en forverring av sykdomsbildet de siste årene.

Krav om uførepensjon ble avslått senest den 30. mars 2011, på grunn av at skadelidte ikke har gjennomgått hensiktsmessig behandling og arbeidsrettede tiltak. Til grunn for vedtaket ligger en legeerklæring fra dr. Leif H. Brevig datert 12. januar 2011. Her fremgår det at skadelidte har forsøkt flere arbeidsoppgaver uten å lykkes. Han anser det likevel ikke urealistisk at skadelidte kan komme tilbake i arbeid, men dette forutsetter at psykolog/psykiater først avklarer hvilke behandlingsopplegg som er aktuelle, og så lar ham få ro til å prøve ut disse.

Den sakkyndige, dr. Hjort vurderer det som ikke realistisk at han på kort sikt skal komme tilbake i arbeidslivet. På lengre sikt vurderes prognosen som usikker.

Basert på de foreliggende opplysninger fremstår tilbakeføring av skadelidtes til yrkeslivet å være en relativt omfattende prosess. Om uførhetens tidsmessige utstrekning heter det i tolkningsnotatet:

”Det må være sannsynlig at den psykiske belastningsskaden vil vedvare i forholdsvis lang tid fremover. Hvor langvarig tilstanden må være, kan imidlertid ikke angis i form av et eksakt antall år, men det kreves ikke at skaden er livsvarig. Om den ervervsmessige uførheten anses som varig beror på en skjønnsmessig helhetsvurdering i hver sak. NAVs vedtak om uførepensjon vil ikke være bindende for SPKs vurdering av om varighetsvilkåret er oppfylt.”

Selv om det ikke kan oppstilles noe klart tidskrav til uførhetens lengde, må tidsperspektivet være et viktig moment i den konkrete vurderingen. Etter Forsvarsdepartementets angivelser i tolkningsnotatet av 22. november 2010 er utgangspunktet ”forholdsvis lang tid” og sentrale momenter er den psykiske skadens varighet, hvor lenge skadelidte har vært helt eller delvis arbeidsufør, hvilke tiltak som gjennom folketrygden er gjennomført, resultatet av slike tiltak, samt spesialistens vurdering av ervervsevnen.

Skadelidte har åpenbart slitt med psykiske skader helt siden tjenesten, men de manifesterte seg først i form av full ervervsuførhet i 2005. Den psykiske belastningslidelsen har dog vært tilstedeværende også før skadelidte falt ut. Skadelidte har vært helt arbeidsufør i syv år. Tidligere ble det antatt at syv år måtte være veiledende, jf. *Asbjørn Kjørstad, Folketrygdloven med kommentarer, 1998 s. 450*. I Rt 2003 s 841 ville den skadelidte ha lidelsen i anslagsvis 10 år, og tilkom en erstatning etter en kapitaliseringsfaktor basert på antatt skadeperiode, mens det i Rt 2003 s 1350 ble anslått en skadeperiode på 20 år, hvilket ikke dannet grunnlag for reduksjon.

Det sentrale spørsmål for nemnda er om skadelidte på et tidspunkt frem i tid vil komme tilbake i arbeid og eventuelt når dette kan forventes. Skadelidte har gjennomført flere arbeidstreningstiltak og har selv hatt et sterkt ønske om å komme tilbake i arbeid uten å lykkes. Etter nemndas syn har således skadelidte oppfylt sin tapsbegrensningsplikt. Selv om et behandlingsopplegg på [REDAKERT] vil kunne bidra til betydelig bedret livskvalitet, hefter det likevel stor usikkerhet omkring skadelidtes muligheter for å kunne vende tilbake i arbeid. Pr i dag er han helt ervervsufør og det hefter en betydelig usikkerhet omkring hans fremtid. Etter nemndas vurdering er det ikke rimelig at skadelidte alene må bære risikoen for en mulig bedring, all den tid han har bidratt gjennom arbeidsmarkedstiltak, behandling mv.

Erfaring viser at kronifiserte tilstander er langt mer behandlingsresistente enn tilstander som umiddelbart kommer under behandling. Nemnda er derfor av den oppfatning at skadelidte har oppfylt sin bevisbyrde for så vidt gjelder spørsmålet om varig ervervsmessig uførhet. I den sammenheng vektlegges omfanget av de dramatiske hendelser skadelidte har vært utsatt for, de massive konsekvenser dette har fått for skadelidte, tiden som er gått uten vellykket behandling, at skadelidte tross flere forsøk ikke har lykkes å komme tilbake i arbeid samt den betydelige usikkerhet den sakkyndige gir uttrykk for mht fremtidsutsiktene, herunder at det under enhver omstendighet er lite sannsynlig at skadelidte vil lykkes med å komme tilbake i arbeid i nær fremtid. Adgangen til etteroppgjør innen fem år etter kompensasjonsforskriften § 8 forutsetter at det skjer en vesentlig endring som følge av skaden. Pr i dag er skadelidte 100% ervervsmessig ufør. Nemnda er enig med advokat Stake når det anføres at denne bestemmelsen ikke er anvendelig ettersom det har skjedd svært lite endringer i sykdomsbildet. Det kan også reises spørsmål ved om man pr definisjon kan legge til grunn at det foreligger en vesentlig endring, dersom situasjonen er status quo om 5 år. Slik skadebildet fremstår i dag, må det etter nemndas syn kunne konkluderes med at uførheten er varig. Nemnda finner derfor at skadelidte oppfyller kravene til varighet etter forskriften

Nemnda legger etter dette til grunn at skadelidte er 100 % varig ervervsmessig ufør som følge av psykisk belastningsskade oppstått som følge av FN-tjeneste. Konsekvensen av dette er at skadelidte har krav på full kompensasjon etter kompensasjonsforskriften § 4. Det er allerede utbetalt kompensasjon for en varig ervervsmessig uførhetsgrad på 50 %. Skadelidte tilkommer ytterligere 50% av maksimal erstatning, beregnet med grunnlag i grunnbeløpet på oppgjørstidspunktet. Dette utgjør kr. 1.386.280 etter dagens grunnbeløpsats. Beløpet justeres med etteroppgjør så snart nytt grunnbeløp er vedtatt, med bakgrunn i at oppgjør finner sted etter 1. mai 2012.

For klageomgangen har advokat Stake fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på totalt kr.27.750,- inkl.mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 12 timer, samt en kr. 600 i kjøregodtgjørelse hvor også skadelidte satt på. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Klagenemnda har ingen merknader til tidsbruken. Kravet skal derfor dekkes i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas til følge i det skadelidte har krav på maksimal ytelse etter kompensasjonsforskriften. Skadelidte tilkommer ytterligere 50% av maksimal erstatning, beregnet med grunnlag i grunnbeløpet på oppgjørstidspunktet. Pr i dag utgjør grunnbeløpet kr 79.216. Grunnbeløpet reguleres hvert år pr 1. mai. Årets grunnbeløp er foreløpig ikke kjent. Da oppgjør finner sted etter 1. mai, innebærer det at SPK utbetaler kompensasjon etter gammelt grunnbeløp nå tilsvarende 50 % av 35 G, kr 1.386.280, og gjennomfører et etteroppgjør basert på differansen mellom gammelt og nytt grunnbeløp, så snart det nye grunnbeløpet er klart, jf kompensasjonsforskriften § 4 andre ledd.

Utgifter til juridisk bistand og reiseutgifter i klagebehandlingen dekkes med kr. 27.750 inkl.mva.

Vedtaket er enstemmig.

***

Oslo, 15. mai 2012

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder

